

บทที่ 5

ข้อเสนอแนะ

ผลการศึกษาพบว่า วัยรุ่นปัจจุบันให้ความสำคัญกับเครื่องสำอางทาหน้ามาก (ภาพที่ 8) ในการเลือกซื้อจะพิจารณาหลายปัจจัยร่วมกัน โดยให้ความสำคัญในเรื่องการผ่านการรับรองจาก ออย. ยี่ห้อมีความน่าเชื่อถือ การทดลองใช้แล้วได้ผล แพทย์หรือผู้เชี่ยวชาญด้านผิวหนังแนะนำ การโฆษณา คุณภาพผลิตภัณฑ์ ราคา และเพื่อนหรือคนรู้จักแนะนำ ตามลำดับ และเน้นสรรพคุณในเรื่องบำรุงผิว ป้องกันแสงแดด และทำให้หน้าขาวขึ้น (ตารางที่ 4, 5) แหล่งที่เลือกซื้อเครื่องสำอางทาหน้าบ้อยที่สุดคือห้างสรรพสินค้า (ตารางที่ 9) และเคยเกิดอาการไม่พึงประสงค์จากการใช้เครื่องสำอางทาหน้าร้อยละ 46.7 อาการที่เกิดขึ้นส่วนใหญ่คือ ผื่นแดงและคัน สิวขึ้น (ตารางที่ 8) ส่วนเรื่องพฤติกรรมการใช้เครื่องสำอางทาหน้าของวัยรุ่นพบพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม ในเรื่องการซื้อเครื่องสำอางยี่ห้อที่มีชื่อเสียงที่นำมาลดราคาตามตลาดนัด และพฤติกรรมการใช้เครื่องสำอางร่วมกับผู้อื่นบางครั้ง และไม่ทดสอบการแพ้เครื่องสำอางทุกครั้งเมื่อใช้เครื่องสำอางยี่ห้อนั้นเป็นครั้งแรก (ตารางที่ 7) ด้านความรู้ มีความรู้เรื่องเครื่องสำอางทาหน้าในระดับต่ำ โดยเฉพาะเรื่องกฎหมายเกี่ยวกับการโฆษณา การแสดงฉลาก สรรพคุณเครื่องสำอาง และการแพ้เครื่องสำอาง ส่วนในเรื่อง “เครื่องสำอางอันตราย” ถึงแม้ผลการประเมินความรู้จะอยู่ในระดับปานกลาง แต่จากการสัมภาษณ์ วัยรุ่นยังขาดความเข้าใจที่ลึกซึ้งในเรื่องอันตรายที่เกิดจากพิษสะสม (ตารางที่ 6) แต่เคยได้ยินคำว่า “เครื่องสำอางอันตราย” คิดเป็นร้อยละ 73.3 โดยแหล่งข้อมูลที่วัยรุ่นรับรู้มากที่สุดคือ สื่อโทรทัศน์ และสื่อโทรทัศน์ยังเป็นสื่อที่วัยรุ่นใช้เป็นช่องทางในการเข้าถึงข้อมูลด้านสุขภาพมากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 67.2 (ตารางที่ 12, 13)

พฤติกรรมการใช้ “เครื่องสำอางอันตราย” ของวัยรุ่น เป็นพฤติกรรมที่เกิดขึ้นเพื่อตอบสนองความต้องการด้านร่างกาย เนื่องจากวัยรุ่นอยากสวย และคิดว่าผิวขาว คือสิ่งที่ทำให้สวยขึ้นได้ ทั้งนี้ อาจเนื่องมาจากสิ่งกระตุ้นรอบข้างที่ทำให้คิดเช่นนั้น ไม่ว่าจะเป็นมุมมองของเพศตรงข้ามหรือ คารานักแสดง นักร้อง ผิวขาวจึงกลายเป็นค่านิยมในวัยรุ่นปัจจุบัน ภายใต้อิทธิพลของสื่อโซเชียลมีเดีย เป็นเหตุให้ต้องแสวงหาสิ่งที่จะมาตอบสนองความต้องการของตนเอง โดยหาข้อมูลจากเพื่อน คนรอบข้าง ผู้ประกอบการขายเครื่องสำอาง สื่อนิตยสาร อินเทอร์เน็ต เป็นต้น โดยเน้นสรรพคุณเรื่องผิวขาว ใช้แล้วได้ผล ราคาไม่แพง ซึ่งทั้งหมดนี้เป็นคุณสมบัติของ “เครื่องสำอางอันตราย” ดังนั้นวัยรุ่นจึงใช้เครื่องสำอางดังกล่าว เพราะตรงกับความต้องการและสามารถหาซื้อได้ง่าย พบวัยรุ่นร้อยละ 49.8 เคยเห็น “เครื่องสำอางอันตราย” วางจำหน่าย และเคยใช้ ร้อยละ 26.8 (ตารางที่

10) หลังจากทดลองใช้ พบว่ามีทั้งวัยรุ่นที่ใช้ต่อและหยุดใช้ ที่ใช้ต่อเนื่องจากพึงพอใจในผลลัพธ์หลังใช้ เพราะตอบสนองความต้องการได้ และไม่ได้รับอันตราย โดยที่บางคนก็รู้ว่าเครื่องสำอางที่ใช้อยู่เป็น “เครื่องสำอางอันตราย” แต่ความต้องการอยู่เหนือความกลัวจึงไม่เกิดความตระหนักร้อยละ 18.4 จะยังใช้ “เครื่องสำอางอันตราย” ต่อไป (ตารางที่ 14) ส่วนที่หยุดใช้เนื่องจากไม่เห็นผลหรือได้รับอันตราย หรือมีประสบการณ์เห็นคนอื่นได้รับอันตรายจึงเกิดความกลัวและเลิกใช้ในที่สุด ส่วนคนที่ไม่ใช้เพราะรับรู้มามาก จนเกิดความกลัว และมีประสบการณ์เห็นคนอื่นได้รับอันตรายจากการใช้ ดังนั้นจะเห็นได้ว่าคนหนึ่งคนที่ได้รับอันตรายหากช่วยให้ความรู้ผู้อื่นต่อจะก่อให้เกิดประโยชน์มากมายและอาจทำให้วัยรุ่นเปลี่ยนพฤติกรรมการใช้ “เครื่องสำอางอันตราย” ได้

แนวทางในการลดพฤติกรรมการใช้ “เครื่องสำอางอันตราย” ของวัยรุ่น ซึ่งหากเปรียบเทียบแนวทางที่กลุ่มตัวอย่างเสนอแนะกับแนวทางปัจจุบันหรือการศึกษาที่ผ่านมาในอดีต ไม่ได้มีความแตกต่างกันมากนัก แต่ต้องเพิ่มการดำเนินงานอย่างจริงจัง และปรับเปลี่ยนรูปแบบให้เหมาะสมกับสถานการณ์ในปัจจุบัน โดยกระบวนการที่ทำให้พฤติกรรมการใช้ “เครื่องสำอางอันตราย” ของผู้บริโภคเกิดขึ้นอย่างสมบูรณ์ มีอยู่สามองค์ประกอบหลักด้วยกัน นั่นคือ ตัวผู้บริโภคเอง ผู้ผลิตและผู้จำหน่าย แนวทางที่ได้คือ ภาครัฐต้องบังคับใช้กฎหมายอย่างจริงจังกับผู้ผลิต พร้อมกับสร้างจิตสำนึกให้ผู้จำหน่าย ให้มีความรับผิดชอบต่อสังคมและผู้บริโภค โดยวิธีขึ้นชมเพื่อเป็นขวัญและกำลังใจให้กับผู้ประกอบการที่ดี ส่วนผู้บริโภค กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ยังคิดว่าการกระจายข้อมูลข่าวสารของภาครัฐยังไม่ทั่วถึง ข้อมูลยังกระจุกอยู่กับคนบางกลุ่ม ดังนั้นควรปรับปรุงวิธีการให้ความรู้กับผู้บริโภค เลือกช่องทางการให้ข้อมูลที่เหมาะสม โดยเห็นว่าช่องทางที่สำคัญที่น่าจะเข้าถึงได้ทุกกลุ่มเป้าหมาย คือโทรทัศน์ เลือกช่องส่งสัญญาณที่ได้รับความนิยม ช่วงเวลาที่เหมาะสมร่วมกับช่องทางการให้ข้อมูลอื่นๆ ให้มากที่สุด โดยรูปแบบการนำเสนอข้อมูลความรู้ต้องน่าสนใจและดำเนินการให้ข้อมูลอย่างต่อเนื่อง แนวทางอื่นๆเพิ่มเติม เช่นการบูรณาการเนื้อหาเข้ากับการเรียนการสอน การสร้างเครือข่ายในโรงเรียน(อย.น้อย) การสร้างเครือข่ายในชุมชน(อสม.) และ ภาครัฐควรผลิตเครื่องมือช่วยทดสอบความปลอดภัยก่อนตัดสินใจซื้อเครื่องสำอาง ทดสอบง่ายพกพาสะดวก แจกหรือจำหน่าย และควรผลิตเครื่องสำอางที่ปลอดภัยออกมาจำหน่ายในราคาที่ย่อมเยาเพื่อเป็นทางเลือกให้กับผู้บริโภค

ปัญหาอุปสรรคและข้อจำกัด ในการวิจัยครั้งนี้

การเก็บข้อมูลในกลุ่มผู้ประกอบการขายเครื่องสำอางค์ค่อนข้างยาก เนื่องจากปัญหาความไม่ไว้วางใจใจ เวลาที่ให้สัมภาษณ์มีเวลาจำกัดเนื่องจากมีลูกค้าเดินเข้าออกตลอดเวลา และมีบางร้านปฏิเสธการให้เก็บข้อมูล ส่วนข้อมูลจากแบบสอบถาม ในกลุ่มที่หนึ่งผู้วิจัยไม่ได้คำนวณสัดส่วนตัวอย่างระหว่างอำเภอเมืองและอำเภวารินชำราบ เก็บข้อมูลทั้งสองอำเภอเท่ากัน ซึ่งอาจเป็นสาเหตุทำให้การกระจายตัวของข้อมูลไม่ดี เพราะอำเภอเมืองมีจำนวนประชากรกลุ่มเป้าหมายมากกว่า หากคำนวณสัดส่วนจะพบว่ากลุ่มตัวอย่างที่เก็บในอำเภวารินชำราบครั้งนี้ มากกว่าที่ควรจะเป็น

ข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัยครั้งนี้

1. จากผลการศึกษาจะเห็นได้ว่าวัยรุ่นในปัจจุบันมีค่านิยมที่ไม่ถูกต้องในเรื่องผิวขาว มีความรู้ต่ำในเรื่องเครื่องสำอางค์ทาหน้า และมีพฤติกรรมการใช้เครื่องสำอางที่ไม่เหมาะสมในบางเรื่อง ดังนั้นควรจะปลูกฝังทัศนคติเกี่ยวกับคุณค่าของงานนั้นอยู่ที่ใจ ให้อายุที่สี่สิบ ให้ความรู้ความเข้าใจ เรื่องเครื่องสำอาง ตั้งแต่ผู้บริโภคอยู่ในวัยที่กำลังศึกษาเล่าเรียน เพื่อเป็นการติดอาวุธทางปัญญา ให้ผู้บริโภครุ่นใหม่มีความรู้ รู้จักเลือก รู้จักพิจารณาก่อนตัดสินใจซื้อ ไม่หลงเชื่อคำโฆษณาต่างๆ สร้างผู้บริโภครุ่นใหม่ที่มีคุณภาพ โดยส่วนกลางต้องเป็นผู้สนับสนุนข้อมูลทางวิชาการ เอกสารเผยแพร่ความรู้ และงบประมาณให้กับทางโรงเรียน เพื่อนำไปใช้ในกิจกรรมดังกล่าว ซึ่งวิธีการปรับเปลี่ยนค่านิยมเป็นเรื่องที่ยาก แต่น่าจะเป็นการแก้ปัญหาที่ยั่งยืน
2. จากผลการศึกษาพบว่าช่องทางที่วัยรุ่นใช้ในการรับรู้เรื่อง “เครื่องสำอางอันตราย” มากที่สุดคือโทรทัศน์ และใช้ช่องทางนี้ในการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารด้านสุขภาพมากที่สุด เช่นเดียวกัน ซึ่งก็สอดคล้องกับงานวิจัยหลายชิ้นที่ผ่านมา ดังนั้นภาครัฐควรให้ความรู้ผ่านสื่อโทรทัศน์ให้มากขึ้น ซึ่งที่ผ่านมาภาครัฐก็ได้ดำเนินการบ้างแล้วแต่ยังน้อย
3. เพื่อให้ผู้บริโภคสามารถป้องกันอันตรายให้กับตนเองอย่างทันทั่วทั้งที่ และช่วยภาครัฐในการเฝ้าระวัง ภาครัฐน่าจะผลิตเครื่องมือทดสอบ “เครื่องสำอางอันตราย” ออกมาวางจำหน่ายที่สามารถหาซื้อได้สะดวก
4. พนักงานเจ้าหน้าที่ ที่รับผิดชอบงานคุ้มครองผู้บริโภคในส่วนของโรงพยาบาลชุมชน ยังขาดความรู้เรื่องกฎหมาย ขาดประสบการณ์ในการบังคับใช้กฎหมาย เป็นเหตุไม่กล้าดำเนินการด้านกฎหมายในพื้นที่ตนเองรับผิดชอบ ดังนั้นภาครัฐควรฝึกอบรมพนักงานเจ้าหน้าที่ในด้านนี้ให้มากขึ้น โดยเน้นการปฏิบัติ เพื่อที่จะนำไปสู่การบังคับใช้กฎหมายเกิดขึ้นได้อย่างจริงจังและเป็นรูปธรรม ซึ่งน่าจะเป็นวิธีการแก้ไขปัญหาได้อย่างรวดเร็ว

5. ปรับเปลี่ยนรูปแบบการให้ความรู้ ค้นหากลุ่มเป้าหมายที่เสี่ยงต่อการใช้ “เครื่องสำอางอันตราย” เน้นการให้ความรู้แบบการเรียนรู้ด้วยประสบการณ์ โดยนำบุคคลที่เคยได้รับอันตรายเป็นผู้บอกเล่าประสบการณ์ต่อ และการให้ความรู้ต้องเป็นแบบสม่ำเสมอและต่อเนื่อง

ข้อเสนอแนะสำหรับงานวิจัยครั้งต่อไป

การที่จะเปลี่ยนวัยรุ่นที่รู้ตัวว่าตัวเองใช้ “เครื่องสำอางอันตราย” เป็นเรื่องยากแต่ถึงอย่างไรก็ตามยังมีวัยรุ่นอีกจำนวนไม่น้อยที่ให้ความสำคัญในเรื่องความปลอดภัย ภาครัฐจึงควรส่งเสริมและจัดให้มีร้านขายเครื่องสำอางที่ได้มาตรฐาน เพื่อเป็นทางเลือกให้กับคนกลุ่มดังกล่าว และต้องแก้ไขปรับปรุงเรื่องการให้ความรู้กับประชาชนให้ถึงกลุ่มเป้าหมายที่แท้จริง สิ่งที่น่าจะเป็นประโยชน์มากคือการหาแบบการให้ข้อมูลข่าวสารด้าน “เครื่องสำอางอันตราย” แก่ผู้บริโภคที่มีประสิทธิภาพ และลงพื้นที่แก้ไขปัญหาร่วมกับผู้นำในชุมชน สร้างชุมชนที่เข้มแข็งให้สามารถคุ้มครองตนเองและคนในชุมชนได้ ที่สำคัญคือทุกคนต้องช่วยกันปลูกฝังค่านิยมใหม่ให้กับวัยรุ่นลดค่านิยมความสวยเท่ากับผิวขาว และสื่อต้องช่วยในการเปลี่ยนแปลงค่านิยมนี้ เพราะสื่อถือเป็นตัวแปรที่สำคัญที่ทำให้เกิดค่านิยมดังกล่าว สำหรับงานวิจัยในครั้งต่อไป

1. จากข้อมูลที่พบในการศึกษา ความรู้เพียงอย่างเดียวไม่สามารถเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการใช้ “เครื่องสำอางอันตราย” ของวัยรุ่นได้ ดังนั้นการวิจัยครั้งต่อไปน่าจะทำการวิจัยเชิงปฏิบัติการค้นหาแนวทางใหม่ๆ ซึ่งผู้วิจัยคิดว่าการให้ชุมชนคอยดูแลซึ่งกันและกัน สร้างชุมชนที่เข้มแข็งดูแลไม่ให้มีการใช้และการจำหน่าย “เครื่องสำอางอันตราย” ให้แม่ดูแลลูก ให้เพื่อนดูแลเพื่อน ให้ผู้ใหญ่บ้านดูแลลูกบ้าน เป็นต้น ซึ่งสามารถเข้าถึงข้อมูลได้ง่ายกว่าพนักงานเจ้าหน้าที่ น่าจะเป็นแนวทางที่ดีโดยยึดหลักการดูแลซึ่งกันและกัน

2. ศึกษาอันตรายที่เกิดจากพิษสะสมของสารห้ามใช้ในร่างกายหากใช้ติดต่อกันเป็นระยะเวลานาน เนื่องจากประเทศไทยยังไม่เคยมีการศึกษามาก่อนหรือเก็บรวบรวมข้อมูล เพื่อเป็นข้อมูลวิชาการประกอบการให้ความรู้กับผู้บริโภคต่อไป